

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

Приобщаващото образование или образование за всяко дете – какво е мнението на децата?

Май 2019

Тема на месеца: Приобщаващото образование или образование за всяко дете – какво е мнението на децата?

Кого попитахме: 51 деца, представители на деветте региона на Национална мрежа за децата, на възраст между 13 и 18 години, 24 момчета и 27 момичета.

Относно мненията: В отговорите на част от въпросите има разминавания в броя деца, дали отговор на даден въпрос и броя на всички деца, взели участие в темата. Това е така, защото някои от децата, взели участие, не са отговаряли и на петте въпроса. Мненията на децата по въпросите понякога съдържаха повече от един отговор наведнъж, затова ги групирахме в няколко категории и съответно броят получени мнения в тях не означава броя деца, които мислят така. Някои от отговорите на децата попадат в две групи категории, което означава, че отговорите може да са цитирани повече от веднъж.

Какво попитахме:

- 1. Според теб, всички деца в България ли имат възможност да ходят на училище и да учат, без значение от етноса им, от финансовите възможности на семействата им и от трудностите (физически или образователни), които имат? Ако мислиш, че имат, разкажи защо мислиш така? Ако мислиш, че нямат, каква според теб е причината?**
- 2. Според теб училището отнася ли се към всяко дете според нуждите му? Ако мислиш, че да, разкажи защо. Ако мислиш, че не, какви са според теб причините?**
- 3. Нужно ли е да се направят промени в оценяването в училище, така че оценките да показват на учениците какво могат, вместо с какво не са се справили? Какви промени би предложил/а?**
- 4. Може ли психологът в училище да помага, така че всяко дете да се чувства спокойно и да може да учи? Ако да, как може да помага? Ако не, защо така?**

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

мислиш?

5. Как родителите могат да участват, за да създадат повече възможности в училище за децата?

Какви отговори получихме:

- Според теб, всички деца в България ли имат възможност да ходят на училище и да учат, без значение от етноса им, от финансовите възможности на семействата им и от трудностите (физически или образователни), които имат? Ако мислиш, че имат, разкажи защо мислиш така? Ако мислиш, че нямат, каква според теб е причината?

В отговорите на 19 от децата има категоричност на отговора – „[д]а“ (14), „Според мен дават възможност на всички“, „[в]сички имат достъп до училище“, „Възможност имат всички“, „[д]остъпът до средно образование е свободен“, „[а]з самият съм младеж в неравностойно положение и ходя на училище“.

В 2 от мненията се акцентира на дейността на Държавата - „държавата предоставя на всички тази възможност“, „[и]мат възможност, защото институциите я предоставят“.

В 6 от мненията се говори за правото (само по себе си) на децата да ходят на училище - „[в]сички деца без ограничение, дори и деца в неравностойно положение, имат право на безплатно обучение в училище“, „[р]азбира се, че всяко дете има право да получи нужното му образование в България“, „[в]сички деца имат право да се учат и развиват“, „[р]азбира се, че всички деца трябва да ходят на училище независимо ром, турчин, българин“ , „[с]поред мен абсолютно всички деца имат право да ходят на училище, независимо техният етнос, всяко дете има правото да получи добро образование“, „[в]секи има право да учи“.

В отговорите на 15 от децата има категоричност на отговора – “[н]е“, „[н]е мисля“, „[н]якой нямат достъп“.

В 5 от мненията значение за децата има родителската среда - „много зависи от родителите им“, „има много семейства от ромски произход, които карат децата си да

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

просят“, „[и]ма родители от малцинствата , които по тяхно желание не пращат децата си на училище“, „родители не считат образованието като необходимо за техните деца“, „поради липсата на образование при родителите и невъзприемането от тяхна страна на образованието като ценност“.

В 6 от мненията децата реферират за дискриминация под определена форма (етнос, качествено на услугата, здравословно и физическо състояние) – „има доста случаи на дискриминация в училище“, „децата с ментални проблеми са отхвърляни от другите или не им се отделя достатъчно внимание“, „в малките населени места няма как децата от ромски произход да получат качествено образование“, „за хората с увреждания мисля че трябва да се въведе по-добра среда“, „децата със затруднена двигателност нямат достъп до повечето училища поради липса на рампи и други приспособления според нуждите им“, „случай в който момче с наднормено тегло бива обиждано и се сипят подигравки върху него“.

В 3 от мненията децата коментират темата за етноса и това, че той няма връзка с това дали децата посещават или не училище – „[а]з уча в училище с преобладаващ ромски етнос, но това на никого не пречи“, „с подходящо поведение няма значение от етнос, цвят на кожата или религия“, „[р]азбира се, че всички деца трябва да ходят на училище независимо ром, турчин, българин“ .

В 4 от мненията децата намират връзка между етноса и това дали децата посещават и имат достъп до училище - „има много семейства от ромски произход, които карат децата си да просят“, „децата от малцинството бързо им писва да учат и губят интерес“, „[и]ма родители от малцинствата, които по тяхно желание не пращат децата си на училище“, „при ромския етнос ги карат да правят неща против желанието им като да ходят да просят или да работят вместо да ги пратят на училище“.

В 19 от мненията на преден план излиза темата за финансовите възможности и влиянието им върху достъпа до училище - „финансовите възможности имат важна роля в обучението“, някои семейства нямат възможност да купят на децата си тетрадки , химикали, канцеларски пособия“, „все пак трябва финанси за учебници и тетрадки“, „финансовото състояние на някои семейства възпират детето да ходи на училище или затруднява неговото образование“, „някои деца нямат възможността да ходят на училище поради предимно доходите на семейството“, „проблемите са финансови - семействата нямат възможност да

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

закупят необходимите материали и помагала”, „проблем може да бъде в закупуването на учебници“, „учебниците се купуват“, „[у]чебниците струват доста пари, а без тях не можеш да изкараш добри оценки“, „нямат достъп до него [образованието] заради бедността“, „[н]е всички [ходят] поради финансите“, „не всички могат да изучат децата си поради финансови причини“, „имат проблеми с финансите“, „не всеки има възможност да посещава училището заради финансова затрудненост“, „един родител ако няма финанси да купи дрехи на децата си и потребности за в училище то как ще ходи на училище“, „няма възможност да посещава учебни заведения заради финансите“, „не всеки разполага с необходимите средства за семейството си“, „някои са по-бедни от други и няма от къде да намерят нужните средства“, „някои родители нямат възможност да дават на децата пари за храна“.

В 5 от мненията се открива фокус върху това как училището би могло да подкрепи достъпа до образователната институция – „ако училището по някакъв начин помогне с осигуряване на транспорт или средства които те да ползват според мен ще се увеличи броя на децата в училищата“, „училището може да му поеме разходите [на детето]“, „[о]бразованието е безплатно до някъде“, „до някъде образованието е безплатно“, „ако до дванадесети клас образованието му е безплатно и няма да има проблем с парите за учебници (ако има финансови затруднения), защото училището може да му поеме разходите.“

В 1 от мненията се прави връзка между посещаемостта и локацията на училището – „по-трудно заради отдалеченост на населеното място“.

В 1 от мненията се прави връзка между достъпа до училище и закриването на такива – „при някои е по-трудно заради масовото закриване на училища“.

В 5 от мненията се коментира желанието и мотивацията на децата като фактор - „с желание всичко се постига“, „[д]а, ако има мотивация“, „[п]роблем може би е липсата на желание за ходене“, „стига да имат достатъчно желание и мотивация“, „не всички искат“.

В 1 от мненията куката е изведена като влияеща на посещенията в училище – „[н]а доста деца просто не им се ходи на училище, защото им е скучно, информацията в училище бива предава по един доста сух начин“.

В 2 от мненията се казва: „не знам“.

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

- Според теб училището отнася ли се към всяко дете според нуждите му? Ако мислиш, че да, разкажи защо. Ако мислиш, че не, какви са според теб причините?

При 18 от мненията се забелязва категоричност в отговора по отношение на това, че училището не се отнася към всяко дете според нуждите му – „не“, „определено не“, „не се отнася“, „не, разбира се“, „[o]пределено има училища, които покриват напълно нуждите на учениците, но за съжаление в повечето не е така“, „[y]чилищата не се отнасят с децата според нуждите им“, „[y]чилището не се отнася с всяко дете, според нуждите му“.

При 16 от мненията се забелязва категоричност в отговора по отношение на това, че училището се отнася към всяко дете според нуждите му – „да“, „[c]поред мен се отнасят с всеки равнопоставено“, „отнасят се много добре към всички“, „[y]чилището се опитва да осигури всичко необходимо за да може ученикът да бъде доволен“, „училището се отнася с всяко дете, както трябва според мен“, „според мен училището се отнася както трябва според нуждите на детето“, „[d]а отнася се независимо какви са неговите нужди“, „[v] повечето случаи училището се отнася към децата с много внимание и взема под око техните нужди за да имат безпроблемно учение“, „[m]исля, че във всяко училище могат да ходят деца от всички етноси“, „училището сее отнася към всички деца по един и същ начин“.

В 5 от мненията децата коментират необходимостта от инвестиране в индивидуалните нужди на учениците - „[p]рограмата за учебната седмица е една и съща. Ако имам нужда да уча повече по математика няма да мога, освен ако учителя не прави допълнителни консултации“, „училищата практически не могат да задоволяват конкретните нужди на всеки ученик“, „[v]сяко дете е със специални нужди. Няма деца, които да са напълно идентични в начина си на учене и поведение, в дейностите и предпочитанията си, в уменията и мотивацията. Всички ученици биха имали полза от програми, уникално пригодени за индивидуалните им потребности“, „[c]амите училища не са "гъвкави" относно програма и занятия. Всеки трябва да избира какво да учи“, „училищата предимно не им пука за учениците и не развива потенциала им“.

5 от децата споделят, че според тях в училище се обръща внимание на нуждите на учениците - „[a]ко някой има специални нужди ползва ресурсен учител“, „ако някой има затруднение по някой предмет му се обръща нужното внимание, без значение произхода“,

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

„отнасят се добре към всички, дори отделят повече внимание на тези, които имат нужда“, „съобразяват се с децата със специални потребности“, „децата със специални потребности получават допълнително внимание от психолози“

В 6 от мненията децата споделят, че според тях в училище не се обръща внимание на нуждите на учениците - „много деца се пренебрегват и не могат да се „движат“ с темпото на целия клас“, „не се обръща внимание на всяко едно дете и така има някаква бройка , която е изостанала с материала“, „в едно училище има много деца с не толкова много учители, което го прави практически невъзможно да се обърне внимание на всяко дете“, „[и]ма прекалено много ученици ,за да им се обръща внимание на всички , но ще е добре и да се опитат поне“, „училището не се отнася според нуждите на всяко едно дете, защото във всеки клас има доста деца с различни потребности и според мен трябва класовете да са по-малки и да има повече учители“, „не обръщат внимание точно на децата от ромски произход, защото виждат ли го по-дрипав или по-мръсни те дори не полагат усилия да им помогнат“.

5 от попитаните деца споделят, че учителите се отнасят към всяко дете спрямо нуждите му - „учителите се стараят да дават 100 процента от себе си, за да могат да ни бъдат полезни“, „учителите се опитват да ни помогнат“, „учителите се стараят да дават всичко от себе си, за да могат да ни бъдат полезни“, „[д]а, помагат“, „[у]чителите не ги делят и винаги помагат с всякакви средства, ако е необходимо“.

8 от попитаните споделят, че учителите не се отнасят към всяко дете спрямо нуждите му, като акцент има и върху квалификацията на специалистите - „няма специалисти“, „няма достатъчно обучени хора“, „няма достатъчно професионалисти“, „самото училище да, учителите“, „[е]гоистичните учители са най-големия проблем“, „[з]а децата със затруднени възприятия няма достатъчно помощ и подкрепа в учението поради липса на квалифицирани точно в тази специалност педагози“, „[м]ного от училищата и персонала им са некомпетентни и малко запознати с методи за решаване на проблемите на деца с проблеми“, „самите учители не познават добре децата си“.

3 от децата коментират желанието на учениците като фактор в случващото се в училище - „но някои си имат желание да учат други не - зависи и от децата“, „някои нямат

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

желанието да учат“, „[у]чилището се отнася към всички деца по един и същи начин. Друг е въпросът кой какво желание има да възприема“.

2 от децата коментират особеностите на средата и какво значение има тя - “[н]о от какво всъщност се нуждае един ученик? Един нормален ученик иска да му се предостави среда, която той може да учи, съучениците му да не бъдат враждебни, да бъдат приятелски настроени да могат да работят в колектив и да не биват поставяни под стрес”, „защото не всички деца се чувстват добре. Някои са застрашени от насилие и побой“.

7 деца поставят темата за дискриминацията под някаква форма (етнос, вяра, специални образователни потребности, физическо състояние) - „не обръщат внимание точно на децата от ромски произход, защото виждат ли го по-дрипав или по-мръсни те дори не полагат усилия да им помогнат“, „има училища където има дискриминация и децата биват дискриминирани от своите връстници и от учителите също, спрямо неговия етнос или вярвания“, „според мен учителите и децата не ги приемат такива каквито са“, „[и]ма деца, които са със специални образователни потребности, а училището пренебрегва това. За жалост, в България няма достатъчно подходящи центрове, където тези деца да се обучават, а има случаи, в които обикновените държавни училища не ги искат, или ако ги поискат, отношението към тях е ужасно“, “[в] повечето училища няма необходимите приспособления за учениците със затруднено придвижване”, “има толкова много неща, които училищата не предоставят, като например подходящи условия за обучение за деца с увреждания”, „децата, които имат увреждания (физически, например) нямат осигурен достъп като например асансьори и рампи“.

3 от попитаните деца нямат позиция по въпроса - „нямам мнение, защото не харесвам училището в което уча“, „не знам“, „не мога да преценя“.

- **Нужно ли е да се направят промени в оценяването в училище, така че оценките да показват на учениците какво могат, вместо с какво не са се справили? Какви промени би предложил/а?**

18 от попитаните споделиха, че според тях не са нужни промени в оценяването в училище - „[н]е са необходими промени в оценяването“, „[н]е смятам, че трябва да се промени начина на оценяване“, “не, не е нужно“, „не, не е нужно“, “[л]ично аз мисля, че оценяването е измислено добре“, „[н]е са нужни промени в оценяването“, „[с]поред мен няма

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

нужда от промени, нас трябва да ни оценяват върху това, което трябва да научим”, „не - като се покаже какво знаят, от къде ще знаят какво не знаят и как ще си надграждат знанията“, „[с]поред мен не са нужни промени“, „[с]поред мен не е нужно, защото оценяването на незнание се оценява със слаба оценка и обратно“, „не“, „[н]е мисля че трябва да се промени оценяването. Така от 2-6 си е добре“, „[н]е, според мен шестобалната система си е най-добра за оценяване и не подлежи на промени“, „[н]е тази оценителна система според мен е добра“, „[н]е, според мен няма нужда да се правят промени“, „[с]поред мен не е нужно“, [н]е мисля, че оценките трябва да се променят”, „учениците имат много различни знания и когато в часа всеки един от тях покаже напредък, да му се напише дадената оценка“.

б от попитаните деца споделят, че според тях е нужна промяна, но не влизат в конкретика - „[д]а това би било добре“, „да“, „[н]ужна е промяна с оценяването на знанията. Но не мога да определя как точно би се подобрила системата”, „според мен мисля, че трябва да има промени“, „да“, „добре ще е да се промени оценителната система“.

б от попитаните деца смятат, че трябва да има промяна и дават конкретно предложение - „[д]а, бих предложила да бъдат оценявани не с оценка, а с нещо като "добре" или "зле" в бележника“, „[д]а нужно е да се премахнат оценките да се въведе "издържал"/ "неиздържал", „могат оценките да бъдат заменени с проценти“, „изпитването не трябва да е само чрез тестове, а биха могли да се включат различни алтернативни методи на изпитване. Смятам, че оценките (слаб, среден...) трябва да бъдат премахнати и всеки изпит да носи определен брой точки, според които си взел теста или не“, „[п]римерно по литература оценките може да се разделят на две - едната да е за креативност, а другата за правопис“, „[с]поред мен оценките трябва да се премахнат изцяло. А вместо това учителите, просто да обясняват на учениците в какво са добри и не какво имат нужда да наблегнат”.

3 от децата дават предложения за промени в цялостната образователна система - „[с]поред мен не нужно да се правят промени в оценяването. Трябва да се направят в цялата образователна система“, „[т]рябва да се смени цялата образователна система и всичко да се обмисли отначало и много задълбочено“, „промяната в училището, децата трябва да са повъзпитани и да няма конфликти с други деца“.

4 от анкетираните деца акцентират върху специализацията и изборът на детето за нея (конкретни предмети и наблягане на тях) - „[о]ценяването трябва да е по-относително

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

със специализациите на учениците (предметите специализирани в дадена паралелка). За неспециализираните от ученика предмети трябва да се направи, така че ученика само да се справя“, „[и]ма предмети , които не те интересуват такаче не е разумно да торМОЗИШ децата че не са се справили добре“, „[м]ного е нужно. Не всички деца разбират от математика, както и не всички разбират от литература. Аз смятам, че би било хубаво, ако децата можеха да си избират предметите според интересите си. Така ще учат с желание и ще постигат по-добри резултати“, “[о]бразователната система в България е направена, така че децата да не могат да решат с какво искат да се занимават. Материалът е предаден изключително сухо и ученикът е принуден в доста случай да учи неща които не разбира. Голям процент от завършилите гимназия нямат идея какво ще правят след гимназията, точно защото са били третиранни като роботи и не са имали възможността да взимат трудни решения, както с това след края на гимназията”.

2 от попитаните деца коментира необходимостта от повече дейности – „[б]их предложил повече практика“, „според мен децата трябва да имат повече извънкласни и образователни дейности“.

4 от децата коментират това дали има връзка между знанията и оценките - „[д]а, нужно е , защото оценките не отговарят на знанията“, „[с]поред мен е важно колко знаеш, а не как те оценяват, защото понякога оценките не са заслужени“, „мисля, че да, защото някои учители пишат просто така оценките и децата не си знаят възможностите и летят в облаците“, „[и] сегашната система не е лоша, проблемът е в това, че родителите съдят по оценките не по самите знания, а това води до проблеми в семейството. Може би трябва да има добра връзка между учител и родител”.

2 от децата засягат темата за „зубренето“ - „[о]ценките според мен трябва да покажат на учениците какво могат, вместо какво са назубрили, следователно трябва да се промени системата, за да покрие това“, “[у]ченикът бива третиран като робот, трябва да зубри даденият материал за тест или контролно да получи исканата от него или в повечето случай от родителите му оценка и всичко да е както трябва, но всъщност нещата стоят по съвсем различен начин”.

1 от децата коментира необходимостта от показване на пропуските с цел надграждане на знания – „[м]исля ,че е добре да се показва на ученика къде е сгрешил ,независимо дали

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

ще му стане неприятно. Така въпросният ученик ще успее да обърне внимание на пропуските си и да наблегне върху материала“.

2 от децата нямат мнение - „[н]ямам мнение аз не уча и не ми пука“, „не знам“.

- **Може ли психологът в училище да помага, така че всяко дете да се чувства спокойно и да може да учи? Ако да, как може да помага? Ако не, защо така мислиш?**

5 от попитаните деца отговарят положително, но без конкретика - „нали затова е там“, „естествено че може“, „ами това му е работата“, „да, може“, „[м]оже разбира се“.

5 от попитаните деца отговарят с не, като дават и обяснения на това - „[с]поред мен – не – не може да контролира постоянно поведението на съучениците ми, ако те мипречат по някакъв начин“, „[н]е, защото за да се постигне това, трябва да се отдели време за децата самостоятелно, което не е практически възможно в едно училище“, „мисля, че не, защото в моето училище не дават хубави съвети на децата – психолозите не ти влизат в положението и не те разбират“, „[п]сихолозите в българските училища са въздух под налягане. Понякога мисля, че и те не знаят какво работят“, „[н]е, според мен психологът отговаря само за реда и дисциплината“.

16 от анкетираните деца споделят, че психологът помага и дават примери как - „[п]сихологът помага чрез индивидуални разговори“, „с подкрепа и изслушване“, „може, когато е спечелил доверието на ученика“, „прави срещи и разговаря с децата“, „помага със съвети“, „може ако предразположи детето да споделя“, „психолозите знаят как да помагат на децата“, „да може да ни дава съвети, които ще ни бъдат полезни“, „[м]исля, че когато едно дете прекара време с психолог, се чувства много по-добре“, „[п]сихологът би могъл да бъде помощта, от която имат нужда децата“, „може да ни помага и изслушва по всяко време“, „психологът винаги може да ти помогне“, „с индивидуални разговори, постоянни консултации във връзка с техните проблеми, така както самия психолог извежда важна информация от децата“, „[т]ой води разговори с тях и им помага ако имат проблем“, „[м]оже – трябва да има постоянни срещи с децата за да могат те да се отпуснат и да споделят на психолога“, „[п]сихологът е много хубава работа за училище и учениците трябва да се окуажават да ходят при него и да споделят тревогите си свързани с училищната среда“.

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

5 от попитаните деца споделят, че качествата на психолога са от значение за добрата му работата - „[з]ависи от психолога и неговите качества“, „[б]и могъл да помага, когато е квалифициран и има пълноценен и редовен график за срещи с децата“, „трябва да има психолог който да си върши работата“, „[п]омага, когато е запознат с децата и знае как да подходи към всеки един“, „може, когато е спечелил доверието на ученика“.

2 от децата говорят за това доколко се разбира функцията на психолога – [п]сихолозите вършат добра работа, когато тя е разбрана. Повечето ученици имат грешната представа ,че е срамно да се посещава психолог. Преди да започне да им се помага трябва да се обясни на абсолютно всички“, „[м]оже да помага, ако се промени схващането,че психологът в училище е онзи при, когото ходиш да ти се кара“.

3 от децата поставят въпроса доколко е полезен психологът, тъй като в училище има много деца - „[п]сихолозите са нещо много важно във всяко едно училище, но може би няма да има достатъчно време за всяко едно дете“, „[д]о някъде да и не защото той е само един а учениците много“, „[е]два ли може да се влезе в положението на всяко едно дете“.

6 от децата споделят мнение относно това, кога трябва да се включва психолога - „[п]сихологът трябва да помага на учениците, защото има и доста агресивни деца, трябва да влиза в часовете, когато се налага, или когато в класа има доста агресивни деца“, „не всички учащи имат нужда да посещават психолог. Само по-стресираните и напрегнати“, „[п]сихологът в училище е длъжен да помогне на всяко дете, независимо какъв е проблема, било то психически тормоз или физически, финансов“, „[п]сихологът в училище според мен трябва да отговаря за начина по който се държат децата в училище, а не да ги кара да учат“, „[п]сихологът е точно за това назначен в училищата, за да им помага на децата при някои трудности в живота, независимо проблеми със семейството, приятелите“, „психологът има най-важна роля в училище, за това как да насърчава децата да учат“.

3 от децата коментират, че освен психолога има и други отговорни за децата - „[п]сихологът би могъл да бъде помощта, от която имат нужда децата, но смятам, че доста голяма заслуга относно това как се чувстват учениците, имат техните родители“, „[д]ецата се чувстват спокойни тогава, когато има добри учители, и когато няма проблем със съучениците си. Може би трябва да бъдат мотивирани и учители и ученици. Въпреки че на

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

учителите им е много трудно защото уважението към тях липсва“, “[в] днешно време не психологът трябва да прави средата спокойна , а охраната (която в нашето училище липсва)”.

2 от анкетираните деца коментират възпитанието като фактор, независещ от психолога - „[п]сихологът може да успокои детето еднократно, не може да прилагаспокойна среда -това идва от възпитанието и държанието на децата един към друг”, „[е]дин психолог не може да огрее навсякъде, а повечето пъти след разговори с детето промяна няма, защото такова му е възпитанието“.

- Как родителите могат да участват, за да създадат повече възможности в училище за децата?

11 от анкетираните деца споделят мисли относно важноста на контакта между родителя и детето - „[м]огат да помогнат като разговарят с децата си и ги насърчават да участват в училищните дейности“, “[о]свен с мотивация на децата си за учение , не мога да определя с какво друго родителите могат да се намесят в учебния процес”, “най-важното е родителската подкрепа”, “трябва да се опознаят с децата си според мен”, “[д]а карат децата си да участват активно в извънкласни дейности – мотивация”, “[м]огат да участват в извънкласните дейности организирани от училището”, „според мен е достатъчно да се интересуват от това какво става в училище и да мотивират децата си да не се откажат от образованието си. Не винаги помага но не струва нищо да опита“, „[к]огато подкрепят децата си“, „[р]одителите трябва да създадат усещането на детето, че то има опора в тях. Те трябва да му бъдат подкрепа във всички ситуации и да му помагат с разрешаването на всички проблеми”, „родителите трябва да поемат отговорност и да дадат от времето си за в полза за децата“, „[д]а им помагат да развиват талантите си и когато имат проблем да не го пренебрегват, а веднага да се обърнат към ръководството. И да му помагат като го научат че трябва да учи“.

10 от попитаните деца коментират финансовата линия на подкрепа - „чрез финансова подкрепа“(2), „финансова подкрепа“(3), „чрез финансиране“(2), “като спонсорират училището, за да има повече кръжоци и извънкласни дейности”, „[о]пределено по заможните родители биха могли да се изявят чрез подпомагане на бюджета на училището относно дадени школи или занятия“, „[м]огат да участват като даряват на училището топки, федербали и други неща, за да могат децата да спортуват повече“.

5 от децата казват, че родителските срещи са форми на участие - „повече родителски срещи“, „по-често трябва да общуват с учителите и други родители“, „повече родителски

срещи“, [к]ато примерно ходят на събиране за родители“, „понякога родителите трябва да питат класните ръководители как се държат по време на час“.

5 от попитаните деца споделят, че извънкласните дейности и общи проекти могат да са форма на участие от страна на родителите - „участие в общи проекти“, „[д]а организират конкурси и състезания заедно с училище“, „[м]огат съвместно с други институции да организират детски дейности“, „[р]одителите биха могли да помогнат на учениците от 1 до 4 ти клас като участват с тях в някакви видове занимания свързани с училищната среда“, „да организират и допълнителни дейности и събития за децата“.

4 от анкетираните деца дават за пример форма на родителско обединение - „[м]огат да участват в родителския клуб и обществен съвет и да вземат решения за децата си и за тяхното образование“, „[м]огат да участват в родителския клуб“, „[м]огат да участват в асоциацията на родителите“, „родителското настоятелство може да се включи по-активно“.

В 4 от мненията се открива предложение за това родителите да се включват на практика в учебните дейности в училище - „[м]огат да доброволстват като всеки месец или седмица един родител може да преподава по даден предмет, така децата биха изявили интерес, защото техните родители им преподават“, „могат да помагат доброволчески труд в училището“, „родителите могат да влизат в часовете“, „понякога даже родителите да могат да влизат в часовете“.

3 от анкетираните споделят, че това не е нещо, с което се занимават родителите - „[т]ова не е ли работа на директора и учителите“, „[н]е смятам, че родителите трябва да се занимават с училищна администрация“, „не мисля че е тяхно задължение да го правят“.

3 от децата разсъждават по линия на форми на обмен между деца и родители - „да предоставят достъп на учениците, за да наблюдават как протича един работен ден в дадена сфера“, „[д]а се организира веднъж годишно мероприятие от вида „Един ден в обувките на моето дете“, така родителите ще могат да разберат как протича един учебен ден на тяхното дете“.

2 от децата коментират невъзможността за включване на родителите - „[п]овечето родители работят по време на училище и не могат да бъдат много активни в такива дейности“, „[н]е могат да помогнат по никакъв начин“.

Eurochild
Putting children at
the heart of Europe

1 от попитаните деца споделя, че родителите „могат да помогнат само с идеи“.

1 от попитаните деца споделя, че има „родители които не са могли да завършат, но решават заради децата си да се запишат да учат“.

1 от попитаните деца споделя за нежеланието на родителите като фактор - „те могат ама не искат защото не харесват директорката“.

5 от децата нямат мнение – „не знам“ (4), „не съм креативен“.

Наблюдения и заключения на рапортърорите по темата:

„Децата имат добро отношение към училището като институция и биха приели различните в него.“

„Трети и четвърти въпрос бяха по-трудни за обмисляне.“

„Темите бяха интересни за тях, бяха амбицирани да отговорят.“

„Темата им беше интересна.“

„При наблюдението си по темата установих, че децата са доволни от начините за справяне с проблеми в училище и това, че бяха много запознати с темата. Също така те дадоха много интересни идеи за това как родителите могат чрез участието си да помогнат за образованието на децата си.“

„За приобщаващото образование е нужно време, което ние като общност трябва да преживеем заедно.“

„Децата смятат, че малцинството няма желание за учене.“

„Децата имаха много различни и креативни предложения.“

Изводи:

Голяма част от децата смятат, че има достъп до образованието (19), други се позовават на правото на образование като общовалидно право на детето (6). Впечатление прави, че част от децата правят препратка към родителската позиция и влиянието ѝ върху мотивацията на

детето и по-конкретно как родителският модел/пример/ограничение може да повлияе (5). Ако за един родител образованието не е ценност, как ще бъде за детето?

Впечатление прави връзката, която децата правят с различната етническа принадлежност – за някои от анкетираните тя няма връзка с достъпа до образование (3), докато 4 от децата намират връзка с определени специфики, поради които децата не ходят на училище.

Най-голяма част от попитаните деца (19) изтъкват финансовите възможности като водещ фактор за това дали има или не достъп до училище (пари, които се отделят за учебници и други учебни материали, храна), поради което закономерно излиза и темата как училището/Държавата/институцията би могла да подкрепи семействата (5).

Темата за личната мотивация и желание излиза от попитаните деца – 5 от анкетираните смятат, че желанието е водещ фактор, което препраща към отговорите, касаещи мнението на родителите по въпроса – дали подкрепят децата си в този процес.

Част от децата реферират към темата за дискриминацията като фактор, определящ посещението в училище (6). Темата за дискриминацията се открива и по отношение на това до каква степен децата получават отношение в училище спрямо индивидуалните си нужди (7). Мнението на децата визира дискриминацията по отношение на етнос, специални образователни потребности, физическа подвижност, външен вид.

18 от анкетираните смятат, че не са нужни промени в образователната система по отношение на оценяването, 6 споделят, че има нужда от промяна, но няма конкретика как това трябва да се случи. Част от децата коментират като вариант замяната за слаб и отличен с други опции. Впечатление прави, че част от анкетираните коментират дали децата учат за оценки или за знание и това, че сякаш не се отделя достатъчно по отношение на индивидуалните желания на учениците – профилирани на конкретни избрани предмети.

Водеща излиза и темата за компетентността на специалистите – учители и психолози – до каква степен са подготвени и как това влияе на потребностите на учениците и на отношението към тях (детето в частност). В 5 от мненията, според анкетираните, учителите откликват на нуждите на децата, според 6 от тях – не се обръща внимание, като тук отново се забелязва препратка към темата за дискриминацията или невъзможност за откликване спрямо индивидуалната потребност на детето.

По отношение на психологът – отново се задава въпросът дали е достатъчно компетентен, дали притежава необходимите качества (5) или дали неговата функция всъщност е ясна (2) и дали може да откликне предвид, че децата в училище са много (3). 16 от децата са на мнение, че психологът може да помогне, а 6 от анкетираните дават и конкретни примери. Тези резултати биха могли да дадат данни за това, че фигурата му е разпознаваема и се възприема позитивно сред голяма част от анкетираните. 5 от попитаните деца са на мнение, че психологът не помага.

Както и по отношение на достъпа до образование, така и тук, по линия на отклика на нуждите на детето, някои от анкетираните (3) включват желанието на конкретното дете като фактор, от който зависи случващото се с него. Такова мнение има и при 3 от децата, коментиращи, че не всичко зависи от психолога, а от родителите и възпитанието.

Марак и със спорадични отговори по тази линия, през всички теми излиза тази за личната мотивация и желание – както за достъп, така и за желание за учене (възпитание, влияние на родители, мотивация), което препраща към родителската функция (до каква степен родителите са модел, дали насърчават и подкрепят или не децата). Тази тема намира своя излаз в последния въпрос, касаещ тяхното участие в училищния живот. Голяма част от децата (11) са на мнение, че контактът между детето и родителя е от особена важност (насърчаване, подкрепа, опознаване на децата и учебния им процес, заинтересованост).

4 от анкетираните дават пример с това, че родителите биха могли да се включват на практика в учебната дейност, 5 коментират включването на родители в извънкласни дейности или проекти, 4 дават опцията за форма на родителско обединение, а 5 наблягат на родителските срещи. Това ще рече, че 13 от децата с мнението си акцентират на включването и участието на родителите.

Сумарно тези данни препращат към това, че 24 от попитаните деца държат на включването на родителите под определена форма. Обвързвайки това с получените данни по по-горните въпроси, се поставя на фокус темата за необходимостта от включеността на родителите, техните водещи функции по отношение на подкрепа, осигуряване на стабилна среда и мотивиране на децата в учебния процес. Преди всичко родителите са семейството на децата и няма как да не бъдат водещ фактор.

Като основно предложение за подкрепа (10) стои финансовата подкрепа, която родителите биха могли да осигурят – отново темата за паричните средства, която седи като дефицитна по отношение на достъпа до образованието (въпрос номер 1).

***Изводите, които предлагаме, отразяват какви акценти ние откриваме в получените от децата и младежите мнения, а не представляват обобщение на мненията им. Можете да ни пишете, в случай, че имате интерес към суровия резултат на мненията, получени в НЕФ, през този месец.**